Napoli 1721. Fun. Clemente XI.

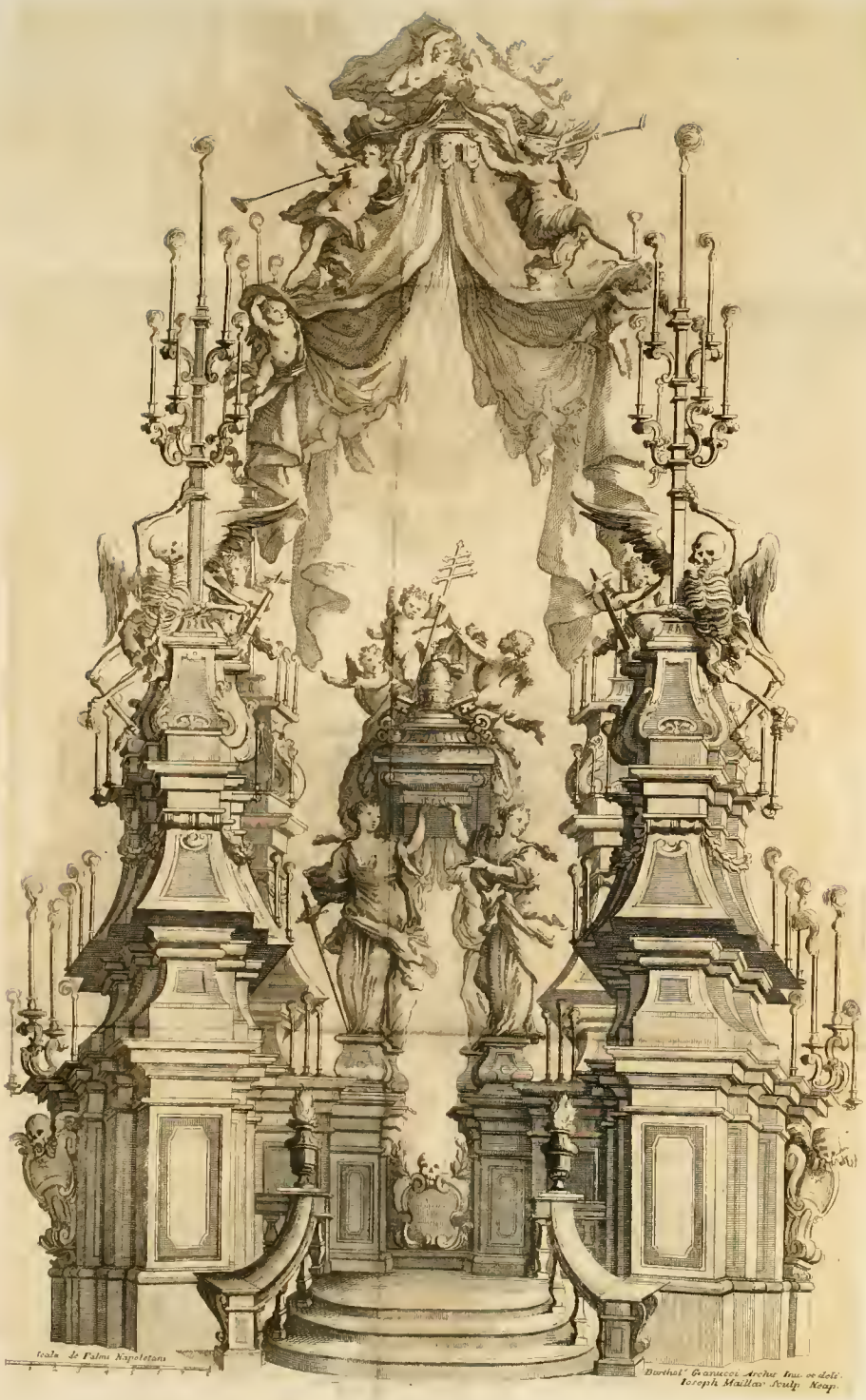
Scala de Palmi Napoletani
Barthol. Granucci Archit. Inu. et delin.
Ioseph Maillar Sculp. Neap.

UFICI FUNERALI

Fatti celebrare nella Chiesa di S. Domenico Maggiore

Alla gloriosa, immortale, e santa memoria

DI CLEMENTE XI.

ALBANI P. M.

Dall' Illustriss. e Reverendiss.

MONSIGNOR

GIROLAMO VINCENTINI

ARCIVESCOVO DI TESSALONICA,

E Nunzio Apostolico nel Regno di Napoli

A 7. Maggio 1721.

IN NAPOLI

Nella Stampa di Michele Luigi Muzio

Stampatore della Rev. Nunziatura.

Con Licenza de' Superiori.

Essendo pervenuta nel dì 23. del passato Mese di Marzo a Monsig. Illustriss. , e Reverendiss. Girolamo Vincentini , Nunzio Apostolico in questo Regno , la funesta notizia della morte del Sommo Pontefice CLEMENTE XI. di gloriosa memoria , diede egli 'l primo contrasegno dell' amarezza del suo cuore con prendere il duolo , e far comparire vestiti a bruno i Ministri , ed Officiali del suo Tribunale , e tutta la sua Corte . Indi rivolse il pensiero a farne celebrare i funerali Offici con quel decoro , e pia magnificenza , che suggerivagli non meno la venerazione dovuta alla memoria di sì gran Pontefice , che la propria sua gratitudine verso d' un tal Prencipe , da cui fu egli sempre con paterno amore distinto , e beneficato .

Scelse dunque , affine di rendere piu celebre tal Funzione , la Chiesa di S. Domenico Maggiore de' Padri Domenicani , per esser questa e per ampiezza , e per la commoda sua situazione molto proporzionata all' Idea dell' Opera ; la quale concepita prima nella mente del Prelato medesimo , fu poi delineata , e ridotta a perfezione dall' ingegnoso Architetto Bartolomeo Ranucci .

Quindi nel dì 7. del Mese di Maggio videsi quel maestoso Tempio vestito tutto di fontuoso lugubre Apparato , il quale distinto artificiosamente da Veli or bianchi , or gialli , e da ricchi Drappi di Lame d' oro , negli animi de' Spettatori eccitava ugualmente affetti di dolore , e di ammirazione .

Arricchivano anche piu tal nobile luttuoso Apparato , e nel tempo istesso destavano sentimenti di venerazione verso il defonto PONTEFICE , le Inscrizioni , che con bell' ordine fuori , e dentro del Tempio eran collocate .

Sopra la Porta maggiore al di fuori, entro Medaglione maestrevolmente dipinto, e fregiato di color d' oro pendea l' Inscrizione, che siegue.

D. O. M.

CLEMENTI XI. P. M.

VITÆ INNOCENTIA, MENTIS SUBLIMITATE,
ANIMI MAGNITUDINE,
ELOQUENTIA, DOCTRINAQUE
CUM SUMMIS ECCLESIÆ LUMINIBUS COMPARANDO,
CATHOLICÆ VERITATIS, ET UNITATIS AMORE,
CHRISTIANÆ DISCIPLINÆ INSTAURATIONE
OMNIBUS SECULIS ADMIRABILI,
MAGNO CUM OMNIUM POPULORUM LUCTU
E VIVIS SUBLATO,
HIERONYMUS VINCENTINUS,
ARCHIEPISCOPUS THESSALONICENSIS,
ET IN REGNO NEAPOLITANO NUNTIUS APOSTOLICUS,
LACRYMANS PARENTI AMANTISSIMO,
ET DE SE OPTIME MERITO
JUSTA PERSOLVIT.

Pendea sopra la minor Porta un simigliante Medaglione, che conteneva quest' altra.

D. O. M.

CLEMENTIS XI. P. M.

PARENTIS PAUPERUM, JUSTITIÆ VINDICIS,
RELIGIONIS ASSERTORIS, PROPAGATORIS FIDEI,
ÆTERNORUM OPERUM GLORIA, FAMAQUE IMMORTALIS,
BONIS OMNIBUS, ET CATHOLICÆ ECCLESIÆ
INEXPECTATA MORTE XIV. CAL. APR.
EREPTI,
HIERONYMUS VINCENTINUS,
ARCHIEPISCOPUS THESSALONICENSIS,
ET IN REGNO NEAPOLITANO NUNTIUS APOSTOLICUS,
FUNERIS POMPA MEMORIAM COHONESTAT.

Sopra l'istessa Porta maggiore, dalla parte di dentro leggevasi questa.

CLEMENS XI. P. M.

DIUTURNIS PRO CHRISTI ECCLESIA LABORIBUS EXANTLATIS,
ATQUE INCREDIBILI FORTITUDINE
SUPERATA GRAVISSIMORUM TEMPORUM ASPERITATE,
PROPULSATIS ERRORIBUS,
ET CATHOLICA RELIGIONE LATISSIME PROPAGATA,
HOSTIBUS FIDEI CONSILIO, OPIBUSQUE DEVICTIS,
ERECTIS ARTIBUS, ET LITERARUM STUDIIS EXCITATIS,
ORNATA IMMORTALIBUS OPERIBUS URBE,
INGENTIBUS MAGNARUM VIRTUTUM LUMINIBUS
ITALIA, ATQUE EUROPA UNIVERSA ILLUSTRATA,
QUOD UNUM AD INVICTÆ CONSTANTIÆ EXPERIMENTUM
RELIQUUM ERAT,
MORTEM APOSTOLICÆ PIETATIS EXEMPLIS
FORTITER SUPERAVIT.

Sotto gli Archi della Nave maggiore della medesima Chiesa vedeansi appesi altri dodici Medaglioni, che dimostravano le piu gloriose Gesta del defonto PONTEFICE, epilogate in altrettante Inscrizioni.

NELLA PRIMA.

Dimostrasi il di lui umile rifiuto del Ponteficato, e la sommissione, con cui accettollo dipoi.

CLEMENS XI.

RARO, ET MIRABILI EXEMPLO,
ET, NI RELIQUÆ EJUS VIRTUTES
FIDEM VERITATI CONCILIARENT,
POSTERIS VIX CREDENDO,
DELATUM SIBI SUMMUM ECCLESIÆ PRINCIPATUM
CONSTANTISSIME RECUSAVIT;
AC TOTO TRIDUO LACRYMIS, ET OBSECRATIONIBUS
OBTESTANTI SACRO COLLEGIO,
ATQUE ECCLESIÆ NECESSITATEM PROPONENTI
RESTITIT.
EXPUGNATO TANDEM ANIMO, DE SE DEMISSE,
PRÆCLARE AUTEM DE CÆTERIS SENTIENTE,
VICTIMAM SE DIVINÆ OBTULIT VOLUNTATI.

NELLA

NELLA SECONDA.

La ſollecitudine, e'l zelo, ch' usò egli per ridurre alla Religione Cattolica la Ruſſia Nera.

QUOD SUMMOPERE OPTAVERAT
S. CASIMIRUS POLONIÆ PRINCEPS,
QUOD PONTIFICES MAX. SANCTIQUE VIRI COMPLURES
A DEO PRECIBUS CONTENDERANT,
UT RUTHENI,
A LATINA ECCLESIA SCHISMATE ALIENATI,
IN ROMANÆ FIDEI UNITATEM REDIRENT;
CLEMENTIS XI. FELICITATI, ET GLORIÆ
DIVINA PROVIDENTIA DESTINAVIT;
QUI OPERA FRANCISCI CARDINALIS PIGNATELLI
ARCHIEPISCOPI NEAPOLITANI,
TUNC APUD POLONOS S. SEDIS LEGATI,
VICTA GENTIS PERTINACIA,
EAM IN CATHOLICAM S. MATRIS ECCLESIÆ CONCORDIAM
REVOCAVIT.

NELLA TERZA.

La cura, che ſi preſe per riunire alla Chieſa il Rè Sveco, allorche guerreggiava contro la Polonia.

CUM CAROLUS XII.
SVECORUM REX BELLICOSISSIMUS
INFESTIS ARMIS POLONIAM VEXARET;
OCCASIONEM NACTUS SS. PATER
PRO EA, QUA PRIVATUS APUD CHRISTINAM,
QUÆ SVECIÆ REGNUM RELIGIONI POSTHABUIT,
GRATIA, BENEVOLENTIAQUE VALUERAT,
RELIGIOSO VIRO DOMINICANÆ FAMILIÆ
TENTANDUM, ET AD ORTHODOXAM FIDEM ALLICIENDUM
ASPERRIMUM BELLI STUDIIS EJUS PRINCIPIS ANIMUM
DEMANDAVIT,
NIMIRUM AD PERITURAM, CUI REX STUDEBAT, GLORIAM
SEMPITERNAM CLEMENS ADJICERE SATAGEBAT.

NELLA QUARTA.

La reſtituzione fatta nel Campidoglio della Statua di Paolo IV.

PAULI IV. CARAFÆ
NEAPOLITANI SANGUINIS PONTIFICIS,
QUI S. CAJETANI THIENÆI SOCIUS
ILLUSTRISSIMÆ THEATINÆ FAMILIÆ
VIVENDI RATIONEM SANCTISSIMAM, ET COGNOMEN DEDIT;
CÆCA ROMANÆ PLEBIS RABIE
DEJECTAM STATUAM, ET MUTILATAM
CLEMENS XI.
SUMMORUM VIRORUM MEMORIÆ CONSERVANDÆ,
AMPLIFICANDÆQUE INTENTUS,
EREXIT:
QUA PIETATE, ET JUDICIO SUO SAPIENTISSIMO
DEBITAM SS. PONTIFICI GLORIAM,
NEAPOLITANO NOMINI AMPLISSIMAM,
HONORIFICENTIUS EXCITAVIT.

NELLA QUINTA.

La liberazione di Corfù, alla quale tanto egli cooperò, quanto è ben noto a ciaſcuno.

DALMATICUM MARE
INSTRUCTISSIMA BARBARORUM CLASSE FERVEBAT,
OMNESQUE ADRIATICI SINUS ORÆ
AB OBSESSA UNDIQUE CORCYRA,
ITALIÆ, ET CHRISTIANÆ REI PROPUGNACULO,
IMMINENTEM CLADEM, VASTITATEMQUE REFORMIDABANT:
AT CLEMENTIS XI. OPERA,
COLLATIS CHRISTIANORUM PRINCIPUM ARMIS,
SUB CRUCIS VEXILLO, ET SS. VIRGINIS MARIÆ PRÆSIDIO
IN TURPEM, AC PRÆCIPITEM FUGAM
CONJECTI SUNT HOSTES,
FEROCESQUE INSULTANTIS TYRANNI ANIMI
REPRESSI, FRACTIQUE CECIDERUNT.

NELLA

NELLA SESTA.

La conquista di Temisvar, e Belgrado; a cui parimente in varie guise contribuì.

TEMESVENSIS, ET TAURUNENSIS ECCLESIA
QUARUM ALTERA CX. ALTERA CC. ANNOS
PANNONICO REGNO AVVLSA,
GEMENS MAHOMETANORUM IMPIETATI SERVIVIT;
FAUSTIS TANDEM CAROLI CÆSARIS AUSPICIIS,
DUOBUS HOSTIUM EXERCITIBUS DELETIS,
IMPIO JUGO EREPTA,
ET DITIONI PRISTINÆ RESTITUTA,
CLEMENTE XI.
REI GERENDÆ FELICITATEM PROCURANTE,
AC AUCTORITATE, OPIBUSQUE ADJUVANTE,
AD CHRISTIANA SACRA, AVITAMQUE RELIGIONEM
EXULTANS, ET LÆTABUNDA REDIIT.

NELLA SETTIMA.

L' ampliazione del Campidoglio.

CAPITOLIUM, AUGUSTAM OLIM IMPERII ARCEM,
ET DUCUM, ATQUE IMPERATORUM TRIUMPHIS NOBILEM
CLEMENTIS XI. MUNIFICENTIA
IN AUGUSTIOREM, NOBILIOREMQUE REDDIDIT FORMAM;
QUI ANTIQUÆ ARTIS SIGNIS
IN OBSCURIS, IGNOTISQUE LOCIS JACENTIBUS,
ERUTIS, ET EGREGIE PERPOLITIS,
ILLUD ROMANÆ MAJESTATIS DOMICILIUM
PRINCIPIS TERRARUM POPULI,
VIRTUTIS, ET GLORIÆ MONUMENTIS
EXORNAVIT.

NELL' OTTAVA.

Il rinascimento, e progresso delle Lettere, e delle belle Arti nel di lui Pontificato,

JACEBANT PER ITALIAM
FELICISSIMAM DOCTRINARUM, ARTIUMQUE ALTRICEM;
PICTURA, SCULPTURA, ARCHITECTURA,
QUIBUS ILLA, UT CÆTERIS REBUS OMNIBUS,
CUNCTARUM GENTIUM LAUDES SUPERAVERAT;
CUM CLEMENTIS XI. SAPIENTIA, ET LIBERALITATE;
ERECTÆ, ET RESTITUTÆ
ELEGANTIORI CULTU NITUERUNT:
SCILICET PRÆTER DIUTURNITATEM IMPERII,
ET MAXIMARUM RERUM GESTARUM GLORIAM,
HANC ETIAM AUGUSTI FELICITATEM
IN PONTIFICE OPTIMO ROMA SUSPEXIT,
QUOD VETERES REVOCARIT ARTES.

NELLA NONA.

Il distaccamento da' suoi Congionti.

ECCLESIAM JESU CHRISTI SPONSAM
SIBI TRADITAM, ET ACCEPTAM IN FIDEM
CLEMENS XI. TANTO AMORE DILEXIT;
UT ILLIUS COMMODA, NEC PRÆTEREA QUIDQUAM CURARIT;
NEPOTESQUE SUOS, PRINCIPES OPTIMOS,
VIRTUTUM OMNIUM, ET HUMANITATIS
LAUDIBUS FLORENTISSIMOS,
NULLIS DIVITIIS AUCTOS,
NON ALITER AD HONORES ASPIRARE PASSUS EST;
QUAM EXIMIIS IN S. SEDEM MERITIS,
NON GRATIA, SED LABORIBUS COMPARATIS:
QUIBUS ET SE PATRUO DIGNOS EFFECIT,
ET INTER MAXIMA ECCLESIATICÆ HIERARCHIÆ LUMINA
COLLOCAVIT.

NELLA DECIMA.

Gli ajuti ſpirituali, e temporali ſomminiſtrati alla Città di Marſiglia, afflitta dal morbo contagioſo.

MASSILIAM VIRULENTISSIMA PESTILENTIA PENE VASTATAM;
DESERTIS A CULTORIBUS AGRIS,
DIRA ETIAM FAMES OPPRESSERAT;
ET QUOS INTACTOS VIS MORBI RELIQUERAT;
INEDIA, SQUALORQUE CONFICIEBAT.
FUNESTA TANTORUM MALORUM FACIES
PATERNUM ANIMUM SS. PONTIFICIS MOVIT;
AC MAGNA FRUMENTI VI COMPARATA,
MISERRIMÆ GENTI,
EXTREMO JAM PERICULO LABORANTI;
PONTIFICIA MUNIFICENTIA
OPEM TULIT.

NELL' UNDECIMA.

La riparazione, e adornamento de' Tempj in Roma.

AUGUSTA ROMANORUM PRINCIPUM OPERA;
AC SUMMORUM PONTIFICUM MUNIFICENTIA
DIVINÆ OMNIPOTENTIS DEI MAJESTATI
ERECTA, ET CONSTRUCTA TEMPLA,
AUT NEGLIGENTIA VASTATA,
AUT SENIO JAM PROPE CONFECTA
CLEMENTIS XI. PIETAS,
ANTIQUITATIS STUDIOSISSIMA,
ET DOMUS DEI NITORIS AMANTISSIMA;
IMPENSIS OMNEM FIDEM EXUPERANTIBUS
RESTITUIT, INSTAURAVIT.

La Canonizazione de' SANTI.

COELESTIS HIERUSALEM, TRIUMPHANTIS ECCLESIÆ GAUDIA
CUM HUJUS MILITANTIS LÆTITIA
CLEMENS XI. COMMUNICAVIT
AUCTIS DIVORUM FASTIS
SOLEMNI QUATUOR SANCTORUM INAUGURATIONE:
QUOS INTER ENITUIT S. PIUS V.
ROMANÆ SEDIS, ET DOMINICANÆ FAMILIÆ
IMMORTALE LUMEN, ET ORNAMENTUM;
CUJUS PONTIFICIAS VIRTUTES
SANCTISSIMUS PATER, CUM VIVERET, ÆMULATUS;
MORIENS ÆTERNÆ GLORIÆ SOCIETATEM
EST CONSECUTUS.

TUtto cio, che abbiamo ſin qui riferito, ſpirava un ſacro, e meſto orrore, ed era ben degna materia di ammirazione. Ma la grande eccelſa mole, che nel mezzo della gran Nave colorita di colore di Porfido, con cornici indorate, illuminata da quaſi infiniti torchi, maeſtoſamente in alto ſollevavaſi, era il principale oggetto, che gli occhi, e la meraviglia d' ogn' uno a ſe traeva. Ergevanſi ſopra quattro grandi Piedeſtalli altrettante altiſsime Piramidi d' artificioſi, e nobili intagli lavorate. Nella ſommita di eſſe quattro grandi Scheletri innargentati ſedeano, che altrettanti acceſi Doppieri ſoſteneano; intorno a' quali ſtavano con bell' ordine diſpoſti numeroſi Angioletti in atto di dolore. Nelle baſi dell' iſteſſe Piramidi v' erano ſituate quattro altre grandi Statue indorate, rappreſentanti le Virtù Cardinali. Stavano queſte in piè, in atto di ſoſtenere con le loro mani l' Urna, alla quale facea corona, ſollevato in aria, un nobile maeſtoſiſsimo Padiglione, di Galloni d' oro riccamente adornato, e ſoſtenuto da quattro Statue, rappreſentante ciaſcheduna la Fama.

A' piedi dell' istessa Machina, ne' quattro lati di essa, queste quattro erudite Inscrizioni vi si leggeano.

In faccia all' Altar maggiore della Chiesa.

CLEMENTEM XI.
MIRABILE PONTIFICIÆ PIETATIS EXEMPLUM,
VALETUDINARIA OBEUNTEM,
ÆGRISQUE SOLATIA, ET SACRAMENTA PRÆBENTEM,
AMPLISSIMÆ MAJESTATIS SPLENDOREM
APOSTOLICARUM VIRTUTUM ACCESSIONE CUMULANTEM,
NON MORS EXTINXIT,
SED IMMORTALITATI CHARITAS COMMENDAVIT.

Dall' altra parte in faccia alla Porta maggiore.

CLEMENTI XI.
CUSTODI FIDEI, MAGISTRO VERITATIS,
POPULI DEPULSIS ERRORIBUS ILLUMINATI,
PUERI CHRISTIANAM DOCTRINAM EDOCTI,
ET EVANGELICÆ VITÆ PRÆCEPTIS INSTRUCTI,
ÆTERNUM HOSANNA
TRIUMPHATORI MORTALITATIS ACCLAMANT.

Da uno de' Lati:

CLEMENTEM XI.

LITERÆ, QUAS FELICITER EXCOLUIT;
INGENUÆ ARTES, QUAS LIBERALITER PROVEXIT;
TEMPLA, QUÆ DETERSO SQUALORE RESTITUIT,
ANTIQUITATIS RELIQUIÆ, QUAS AB INTERITU VINDICAVIT,
AUSPICEM COMMENDANT,
PARENTEM PRÆDICANT,
SUBLATUM LUGENT.

Dall' altro.

CLEMENS XI.

EJUS EXEMPLA SECUTUS,
CUJUS VICES GESSIT IN TERRIS;
PEREGRINOS HOSPITIO, MENSAQUE EXCIPERE;
PAUPERIBUS EPULAS SUIS MANIBUS MINISTRARE,
PRÆCLARA EXCELSI ANIMI DEMISSIONE
IN DELICIIS HABUIT,
ÆTERNOQUE GLORIÆ SUÆ TROPHÆO ADJECIT.

PEr lo vano, che rimanea fra le quattro Piramidi, e ſotto l' Urna, così come s' è detto, ingegnoſamente collocata, vedeaſi riccamente adornato di maeſtoſi argenti l' Altare maggiore, ove feceſi la ſacra ſolenne Funzione. Celebrò la gran Meſſa fra la meſta armonia di quattro numeroſi Cori di ſcelti Muſici, Monſig. Fabrizio Pignatelli Veſcovo di Lecce; alla quale aſſiſteva nel corno del Vangelo Monſig. Nunzio Apoſtolico; e a queſti faceano corona non meno di ventiſei Veſcovi, venuti dalle loro Chieſe per rendere piu decoroſa la pia Cerimonia. V' intervennero a far piu celebre la Funzione Dame, e Cavalieri in gran numero, tutti in Abito nero; oltre al concorſo di quaſi infinito Popolo, che ne fu ſpettatore.

Contribuì poi mirabilmente a dare il ſuo compimento all' opera l' erudita funerale Orazione, detta da Monſig. Filippo Anaſtaſio Arciveſcovo di Sorrento, Prelato di ſquiſita letteratura; la quale s' è data alla luce, e s' è quivi inſerita.

Finita l' Orazione, quattro de' ſudetti Prelati, Monſig. Lojeri Veſcovo d' Umbriatico, Monſig. Poſitani Veſcovo di Calvi, Monſig. Filomarini Veſcovo di Trivico, e Monſig. Macedonio Veſcovo di Seſſa, da i quattro Angoli della Machina intonarono il Reſponſorio: *Libera me Domine*; con che finì sì magnifica Funzione; di cui ne durerà lungo tempo la memoria, non meno che della pietà, e generoſità del prenominato Monſig. Nunzio Vincentini.

Il diſegno della Machina poc' anzi deſcritta, inciſo in Rame, ſi è dato alle Stampe, e ſi è poſto in queſto luogo, per appagare la curioſità di coloro, che non la videro.

ORATIO
IN FUNERE CLEMENTIS XI.
PONTIFICIS MAXIMI.

Hriſtiano Orbe luctu, ac ſqualore demerſo; Religionis facie miſerrime atratâ: Universâ Eccleſiâ CLEMENTIS XI. Pontificis Maximi inopinâ, atque acerbâ morte perculsâ; unde ingruentem ſibi multarum calamitatum ſeriem pertimeſcit, plenam lamentationibus vocem in tantis ſacrarum, humanarumque rerum turbamentis emittam ne, an potius imo pectore ſupprimam? Communis triſtitia, cui lacrymæ, gemitus, ſuſpiria magis, quam verba conveniunt, ad ſilentium maximopere hortatur. A' dicendo quoque deterret funeſtiſſima iſtæc pompa, quâ CLEMENTI parentatur; lugubris ornatus, mœroris inſignia, horroris ſimulacra; ſordidata turba, pullatus ordo, mutata veſte Antiſtites; ipſæ circa buſtum faces, inſolitâ veluti, ac tetrâ luce pallentes; Sacerdotum denique Chorus flebilibus modis pacem, ac requiem defuncti Pontificis animæ implorantium. Cumque hæc omnia ad tacendum me adigant, altera ex parte grati animi ſenſus ad dicendum invitat; atque hiſce veluti ſtimulis urget, incendit, inflammat: ita ne tua conticeſcet Oratio, & quæ nunquam, vel importune defuit aliis, modo communis Eccleſiæ Parentis virtuti deerit, cui tot, tantiſque nominibus per quam arctiſſime devinciris? Oblitus ne es eximiæ illius beneficentiæ, ſuaviſſimæque humanitatis, qua te non ſemel laboribus, & ærumnis fractum erexit, jacentem amplexatus eſt, paternâ veluti dexterâ obortas lacrymas terſit, eloquentiæ flumine ad maximos quoſque ſubeundos pro Eccleſia labores excitavit, & ſummis etiam beneficiis auxit immeritum, atque exornavit? Teterrima ſane ingrati animi nota eſſet ſilentio tuo inurenda, qui licet omnium infantiſſimus ſis Orator, præ ceteris tamen operam CLEMENTI debes, ac ſtudium. Teſtis Orbis univerſus, & teſtis ille Pontificius Legatus, Eccleſiaſticæ dignitatis decus, & ornamentum, qui te in tam magna præſtantiſſimorum Oratorum turba tanto operi admovit.

Sed

Sed cum ista animo occurſent meo ; vehementer dubito ; ne Oratione meâ addam potius , quàm ingenti obligationum cumulo detraham . Qui defunctorum Heroum facta , virtuteſque commendat , certe modum aliquem triſtitiæ , inuſtoque ſuperſtitum dolori debet afferre , ac ita illorum præclara facinora ſub Audientium oculos ponere , ut admirationem ſimul concilient , & ad imitandum incitamenta ſubjiciant . Jam verò qua ratione ſatis hiſce partibus facere ipſe valeam , qui graviori præ aliis dolore correptus , & lacrymarum vi obrutus , ac pene oppreſſus in tanta præſertim rerum maximarum turba unde exordiar , quo deſinam , neſcio .

Tibi tamen , o luminum Pater , tibi immortales gratiæ agendæ , qui in tantis tenebris , & confuſione aliquid lucis , qua via mihi aperiatur , oſtendis . Vetuſtiſſimum nempe illud , ac commune Pontificum Romanorum inſigne , *Triregnum* dictum , in magnificentiſſimo , & nobiliſſimo tumuli hujus apice collocatum , peculiaria , & quidem maxima , quæ CLEMENS in longo Pontificatus ſui curriculo geſſerit , mihi in mentem reducit . Triplices inquam illæ infulæ , quas ut ut alii accipiant , regalis tamen Sacerdotii tiaras , ſive coronas referri mihi compertum , exploratumque eſt ; quarum unam quilibet Epiſcopus induit , quod unam ſortiatur Eccleſiam . Tres vero Romanus Antiſtes ; Primam quia Romanæ Eccleſiæ , & ſuburbicariarum Civitatum Præſes ; Secundam , quia Occidentis Patriarcha ; Tertiam , quia totius Eccleſiæ moderator , ac Princeps .

Hæc quidem tria diademata egregio CLEMENTIS XI. Capiti Divina Providentia eo potiſſimum tempore impoſuit , quo ad illa proterenda potentiſſimi undique exciti hoſtes , ultimum minabantur excidium : atque ea ſimul incredibili animi fortitudine CLEMENS tenuit , ac ſuſtentavit . Eximia CLEMENTIS Caritas optabatur ad regendam Romanam Eccleſiam duriſſimis hiſce temporibus . Admirabilis ejus Prudentia , Occidentis turbis , diſſentionibuſque involuti , ac periculoſis bellis impliciti , adminiſtrandis Sacris idonea flagitabatur . Egregia ejus Sapientia par erat Orienti in officio continendo , ne omnem prorſus religionis facem extingueret . Atque his tribus veluti cardinibus oratio tota conſiſtet , quibus ſi immortalem gloriam in Terris , immarceſcibilemque , ut ſperamus coronam in Cœlis CLEMENTI comparatam oſtendero , communi quoque occurriſſe dolori , virtutumque ejus admirationem excitaſſe videbor .

Neminem interea veſtrum ignorare arbitror , Auditores , quàm luctuoſa fuerint Seculi præſentis initia , & quales , quantaſque calamitates Caroli II. Auſtriaci Hiſpaniarum Regis ſine liberis ſublati fatum Europæ univerſæ portenderit . Præcipiebat jam tunc quiſque animo , quot exercendæ forent contentiones ab iis , qui immenſæ illius ditioni , aut hereditario jure imminerent , aut vaſtiſſimam Monarchiam in partes ſcindere , ac dilacerare anhelarent .

rent. Horrebat quisque ferum Martem jam jam cędes, incendia, vastitatem, depopulationes agrorum, Urbium solitudines, Regnorum subversiones intentantem, & terrore omnia, luctuque complentem. Cumque tanta rerum perturbatio bonos omnes excussisset, multo magis Apostolicum Purpuratorum Senatum altissime pupugerat, qui tunc forte ad sufficiendum Innocentio XII. Viro immortalitate dignissimo Successorem in Vaticano Conclavi comitia peragebat. Noverat doctissimus ille confessus horrendum Davidici Regni schisma Idololatriæ viam patefeciſſe, & in longam simul, durissimamque Ebręos Assyriis, & Persis servitutem tradidisse. Itaque ut prudens Navarchus, fluctus, tempestatesque ex assurgentibus quibusdam nubeculis longe præsentiens, periculo propulsando nervos, viresque contendit; ita amplissimus ille Senatus, quò inter tot turbines navi Petri portum tutissimum aperiret, curas omnes, cogitationesque defixerat.

Verum æterna Numinis Providentia, quæ *attingens à fine usque ad finem fortiter disponit omnia suaviter*: quæque summorum virorum virtutem maximorum malorum impressioni opponere consuevit, illico sollicitos animos, ancipitesque confirmat, ac sola Cardinalis Albani virtute patefactâ perculsa gravi metu pectora explicat. Serius aliquando, nec nisi post diutinam conquisitionem eligi Summi Pontifices consuevere, sero fortasse divino spiritu facem præferente, qua ejus occulta virtus palam fieret, qui tantæ rerum moli humeros esset suppositurus: Albani vero incredibilis virtus longe, lateque diffusa omnium oculos perstringebat, quam Roma, quam Orbis, quam Ecclesia universa attonite fuerat demirata. In propatulo erat Albanam Familiam partus suos justitiæ, sapientiæ, Christianæ Caritati alendos concredere. In propatulo erant Joannis Francisci præstantissimi mores, optimis exemplis ditissimi, egregia indoles, divinum ingenium in humanis literis à prima ætate excultum, & qua Græcæ, qua Latinæ linguæ tam bene peritum, ut difficile esset asserere, utrum Athenis Demosthenis tempestate, an verò Tullii Romæ fuisset eductus. Eloquium melle dulcius ejus ex ore fluebat, ita ut florentissimæ quæque Urbis Academiæ illum perorantem lętis auribus certatim exciperent; & Christina Svecorum Regina fęminarum sapientissima Albanum ex omni genere *Rarum sapientiæ monstrum* pronuntiaverit; Albanum, quem scientiæ omnes, sive sacræ, sive humanæ e purioribus fontibus accersitæ exornaverant; & duæ nobiles artes Pictura scilicet, & Architectura per otia expoliverant; Albanum, quem vitæ integritas, in negotiis dexteritas, in agendo facilitas, in tractando suavitas bonis omnibus commendaverat. Ecquis non egregiam, præstantissimamque reputaret Albani virtutem, cui Alexander Papa VIII. (cujus Pontificatus brevitas, & angustiæ summis tantummodo viris summo honore remunerandis locum præbuere) ultro ampliſſimam Purpuræ contulit dignitatem; In-

nocentius verò XII. apud ſe in difficillimo Apocriſiarii munere eſſe voluit? ad quod non niſi altiſſimæ ſcientiæ, politioriſque literaturæ viris, veluti Anaſtaſiis, Bembis, Sadoletis, & noſtra ætate Sluſiis aditus patuit. Hæc tam magna, tam præclara, tam excellens virtus Eminentiſsimorum omnium Patrum ad ſe ora, vultuſque convertit. Hæc illorum animos ſollicitudine exeſos illico allevavit. Hæc Albanum ad ſupremæ dignitatis faſtigium, atque ad totius Eccleſiæ gubernacula admovit.

Difficile dictu eſt, Auditores, quanta in omnes lętitia redundaverit, quam jucunda, quam effuſa Roma e ſuis veluti ſedibus convulſa Albano nomine inſonuerit. Quibus gaudiis Eccleſia, & Militans, & Triumphans inceſſerit. Quàm denique hilaris, ac lętabundus Canticorum Sponſus Caput Eccleſiæ ſuæ conſpexerit, atque hiſce veluti vocibus conſalutaverit: *Veni de Libano coronaberis de capite Amana, de Vertice Sanir, & Hermon, de cubilibus Leonum, de collibus Pardorum.* Sunt hi tres, ut noſtis Auditores, celeberrimi Phœniciæ montes Libano contermini, quorum primus Ebraica ſignificatione Fidem, ac Veritatem; Secundus divinæ gratiæ Rores; Tertius Sacrificiorum Myſteria exprimit, atque omnes Leonum, ac Pardorum ſubjectis ſylvis, præruptiſque antris imminentes. Ex his tribus collectis coronis, beati Spiritus modo inaugurati Pontificis caput intexere parant, ut Fidei veritatem ſartam tectam conſervet, ut Divinæ Gratiæ dona diſpenſet, ut Sacerdotio præſit, efferatamque ſubinde gentium rabiem, & monſtroſam hæreticorum immanitatem contundat.

Cant. cap. 4. v. 8.

V. Chriſtian. Adricho: Burchard. & Brädebach.

At quæ nata ſubita tempeſtas Cœli, Terræque gaudia pervertit, ac turbat? Albano effuſæ genis lacrymæ ubertiſſime cadunt? cęteris Albani felicitati gratulantibus ſolus ingemiſcit Albanus, ac ſummam terrenarum rerum gloriam, quæ illum, vel reluctantem inſequitur, refugit, reformidat, perhorreſcit? Nolite commoveri, Auditores, nec vos importunus turbo deterreat; non enim ſerenitatem excutit ille, *Spectaculum Deo, Angelis, & hominibus* digniſſimum, apparatiſſimumque proponit. Ecquis neſciat, vel inter ipſos pacis Angelos pro Regnorum, in quibus excubant, tutela, diſſidia quandoque oriri jucundiſſima, & concordes etiam virtutes ſæpe numero de ambitu ſanctiſsime præliari? Conſidete igitur ſpectaculo. Modeſtia, ac ſumma animi moderatio, ut oblata ultro dignitate ſe abdicet, Albano ſuadet, nec illico ad honorum illecebras convolandum monet: in memoriam revocat ipſam Sapientiæ Matrem ad ſupremam dignitatem e Cœlo delapſa voce, ac nuncio invitatam, exterritam nihilominus exanimatamque ſecum ſerio reputaſſe, quęnam eſſet illa ſalutatio. Humilitas virtutum baſis, ac fundamentum ipſi uberrimam ſuorum meritorum ſegetem imminutam, extenuatamque proponit. Sapientia Crucis Chriſti quantumvis gloriâ, ac triumphis onuſtæ prægraviſſimum eſſe pondus oſtendit. Contra vero virtutum maxima Caritas Eccleſiæ in diſcrimine poſitæ conſulen-

lendum hortatur ; ſtimulat ; alas addit , inflammat . Hàc , illac actus Albanus , quo tandem ſe vertet ? Optimam , quæ ſemper erat pietate ornatus , atque inſtructus , init ſane rationem : quatuor Sapientiſſimorum Theologorum , triduo aſſignato , ſententias expoſtulat , quorum auctoritati , tanquam Divinæ Voluntatis interpretum ſe ceſſurum tandem conſtituit . O rem omni prędicatione majorem ! o preſtantiſſimum conſilium ! o imperturbatam ſapientiam ! o mentem vere Divinam ! ſed jam pronuntiantibus Theologis oblatam dignitatem non poſſe ſine aliquo ſaltem caritatis diſpendio , vel levi offenſione refutari , divinis nutibus colla ſubmittit Albanus , atque immutato in CLEMENTEM nomine conſerenato vultu , & majeſtate compoſito, Eccleſiæ ſuſceptis habenis in aciem magnorum moliminum evocatur.

Atque utinam tanta mihi ingenii vis eſſet , tanta dicendi copia , ut , ne dicam oratione complecti , verum etiam leviter adumbrare poſſem , quæ , & qualia in ipſo Pontificatus ingreſſu patraverit CLEMENS , & quanta animi magnitudine , ac perſpicacia e Vaticana Sede , tanquam e ſpecula rerum gerendarum gravitatem pro Romana Eccleſia fuerit contemplatus , ac mente complexus . Etenim Epiſcopi triumphalem illum Divinæ Gloriæ Currum ab Ezechiele conſpectum efformant , cujus rotæ radiantibus oculis erant refertæ : ipſi ſiquidem , tanquam ſi oculis tantum , & mente conſtarent , ſuæ cuſtodiæ , non ſecus ac fabuloſus ille Argus , perpetuo vigilare , Gregis ſui commoda rimari , CLEMENTEMque imitari debent , qui veluti rerum ſuarum , ac Conſanguineorum prorſus oblitus , quos ampliſſimo potius virtutis , & gloriæ , quam opum ditare maluit patrimonio , oculis , ac mente ad ſolius Romanæ Eccleſiæ utilitatem incumbebat . Deprehendit fortaſſe Romam nonnullos clam hoſtes ſubrepſiſſe , ut ita effuſius depopulantes illam Calvini , ac Janſenii labe coſpurcarent : alios , ut teterrimam , quæ unquam ex inferis emerſit Deiſmi contagionem , ſive etiam ſi fieri poſſet Atheiſmi ſtolidiſſimum venenum inhalarent . Mirum quantâ celeritate , quo domus Dei ardore ſuccenſus perniciem illam e Romanis parietibus averterit , extruſerit , extinxerit . Quod ſi nunquam ſatis pro dignitate ſe laudari Tullius dixerit , quia Catilinam Reipublicæ peſtem molientem ejecerit , quanta laus CLEMENTIS vigilantiam manebit , qui in omnium Matre , ac Magiſtra Eccleſia ſerpentes tanto virulentiores , quanto latentiores mira dexteritate oppreſſerit . Verum levia ſunt hæc , & veluti CLEMENTIS certaminum velitationes ; Majeſtatem reddidiſſe judiciis , judicum ferendis interfuiſſe ſententiis , ſanctiſſimas promulgaſſe leges , Romanorum Prælatorum vitam ad normam Sacrorum Canonum exegiſſe , negotiorum omnium ſummam ad ſe traxiſſe , Parochis Paſtoralis curæ inſtitutiones tradidiſſe , Concionatoribus ſacræ eloquentiæ uſum , & rationem expoſuiſſe , ipſos etiam pueros Fidei rudimentis informaſſe , CLEMENTIS otia reputa-

Ezechiel. cap. 1. V. Cornelium à Lapid. ibid. & de Bened. in Ænig. Apocalypſ. cap. 2.

bantur : ut in quibus ſummi Viri laborum ſuorum metam, in iis ipſe tyrocinium conſtituerit.

Jam vero qualis Caritas CLEMENTIS animo inſederat, cum breves horas negotiis vacuas, & ſomno, ac requiei aſſignatas, vel infirma valetudine diſtentus ſurriperet, & Homiliis impenderet, tantâ ſapientia, tanta Sacrorum Bibliorum, tanta Patrum cognitione refertis, tanto demum dicendi candore concinnatis, ut noſtra ætate Leones, Gregorii e Romanis arcibus intonuiſſe viſi ſint: dignæ ſane quæ in omnium linguas & ſoluta, & numeris aſtricta oratione translatæ, omnium poſt ſe traxerint admirationem. Eat nunc novator Maimburgus, nomine tenus Catholicus, & venenato dente Romanos Pontifices carpat, quod ſacræ prędicationis uſum prorſus abjecerint, ſi modo CLEMENS morem illum ſanctiſſimum invidenda præteritis ſeculis facundia revocavit.

Maim. in vita S. Gre.

Sed quem e Solio jura dantem, atque e Cathedra docentem conſpeximus, modo e Tribunali judicia ferentem intueamur; nec ex eo quidem, cui gravitas, ſeveritas, militum ſtipata manus, Lictores, Carceres, Viatores, aut alia id genus terricula venerationem, majeſtatemque conciliant; Sed e ſuavi illa pęnitentiæ Sella, in qua *Novum judicii genus*, ut Patrum quidam dixerat, *exercetur*; *& ſi reus excuſaverit crimen damnatur, abſolvitur ſi fateatur*: Ex illa, inquam, ſublimi Sella in Vaticano Templo Orbis miraculo collocata videre mihi videor CLEMENTEM Pœnitentium turbas certatim ad ſe confluentium ſuaviſſime excipere, ſcelerum cęno involutas abluere, & atrociſſimis fortaſſe criminibus irretitas ſuprema clavium poteſtate abſolvere, atque extricare, ut Cœlo multiplicetur lętitia, in quo *gaudium eſt, vel ſuper uno peccatore pœnitentiam agente*.

S. Zeno ſer. 2. de Nooph.

At cujus animum tanta caritas exornaverat, comes quoque egregia fortitudo, atque conſtantia pro ſuo Grege firmaverat. Romanâ Urbe horribili terręmotu concuſſa, ac pene fatiſcente, cum ingens mortis metus inceſſiſſet omnes, atque e propriis tectis, ac laribus exturbaſſet, ſolus CLEMENS in aperta, & conſiderata ſe conjicit pericula: ad profundiores Sanctorum Petri, & Pauli Sepulchri ſubſtructiones convolat, rapitur, ut propriis precibus à Sanctis Apoſtolis terræ impetret ſtabilitatem, & canere cum Pſalmiſta poſſit: *Terra tremuit, & quievit*. Quæ major hac animi magnitudo eſſe poſſit? Quæ magis conſiderata *periculorum ſuſceptio, quæ ſtabilior conſtitutio judicii in iis rebus, quæ formidoloſæ videntur, ſubeundis, & repellendis*? Videte, ſi huic Divinæ fortitudini, ſi tâm capitali, atque aperto pro ovibus ſuis à CLEMENTE ſuſcepto periculo Gręcorum, aut Romanorum fortitudo comparari poſſit? quos in contemtum mortis, aut temeritas, aut titillantes tantum gloriæ ſtimuli impulere. Puderet modo commemorare quanta felicitate, quanta ſapientia, quanta magnificentia temporales Eccleſiæ ditiones rexerit, auxerit, exornaverit is, qui difficillimam aliis politices diſciplinam,

Cic. de inventione. Et 4. Tuſculan.

quaſi

quasi per lusum didicisse visus est; & novas excitare moles, Ædificiis, Fontibus, Obeliscis, Signis, Imaginibus, Navalibus ornare Urbem, Patriam: Populos vero annonę laxitate, munificentia, largitionibus sustentare in deliciis habuit. Neque enim multum negotii facessere temporalium rerum administratio poterat ei, in quem totius Occidentis Patriarchalis cura, & moles onerosa incumbebat.

Occidentem intuetur CLEMENS diro bello vexatum; putidissimâ scilicet malorum, ut quidam dixerat *Camarina illa*, *quam commovere facile, compescere difficillimum est*: ut compesceret summa, qua pollebat rerum expediendarum sapientia, quam prudentiam nuncupamus, de remediis consultat, deliberat, Legatorum expeditiones imperat, exequitur: Quod si non omnia e voto succedunt, philosophicum illud mente evolvit effatum: *Præstabilius esse ratione bene instituta infelicem fieri, quam male instituta felicem*. Sed Orientis conspectu multo fortius dolebat, ac vehementissimè angebatur vere Maximus ille Pontifex, Christianam Religionem tantis Apostolorum, ac Apostolicorum Virorum sudoribus, doctrina, sanguine, toto quà latepatet Orbe diffusam, per immanes nunc Asiæ, atque Africæ tractus exulem, ac peregrinam vagari, sive etiam sub antris afflictam, & profugam delitescere, Virginemque illam, *quæ Gentium Domina* fuerat, vix nunc Europæ, & Americæ finibus coarctari; nec inter eos securam, & tranquillam degere, sed hęreticorum turbis involvi, & rictibus atrocissime laniari. Quare propagandæ Religionis studio exardescens, nullis nec laboribus, nec vigiliis pepercit, nullum non lapidem movit; ut fidem quaquâ versus protenderet, ampliaret; non illum negotiorum asperitas, non salebræ, non periculorum gravitas, non legationum difficultas retardarunt.

Gassendus Ethices lib. 2. cap. 2.

Epicur. apud Gassendum, ibid.

Et sane, vota secundante Numine, Saxoniæ Ducem, (quo primum vindice Lutherana hęresis tam longe, lateque fuerat debacchata) suis vigiliis, industriâ ad Catholicas partes reduxit: Corcyram Insulam, Turcarum obsidione pressam, comparatis undique auxiliariis classibus liberavit. Hispanorum arma in Mauritaniam excivit, atque immisit. Angliam, ut ei, quo exciderat, Fidei candori restitueret, plurimum insudavit: profugum illius Regem, quod Catholicis veræ Religionis cultor faveret, avito Regno spoliatum, ejectum, omnium ope destitutum humanissime excepit, erexit, ac ditissimo etiam censu in tantis ærarii difficultatibus sustentavit. Impietatem denique omnem à tergo, à fronte, à lateribus aggressus Christianorum aliquando Principum Palestinæ recuperandæ, & Sacrosancto JESU CHRISTI Sepulcro ab Infidelium jugo vindicando inferre fœderata signa parabat.

Effusissimæ Caritati pone modum CLEMENS, ardentissimi amoris, qui in te pro amplianda Fide efferveseit, cohibe, ac tempera flammas; neque enim licuit Moysi egregio illi Domini Signifero, ac Duci optatam contingere terram, tantum fines longissime adspexit. Tibi Europæ pacem, quam viginti annorum

rum curriculo auctoritate, precibus, consiliis, lacrymis, legationibus procurasti, conciliatam gratulari non dabitur; tantum eam inter sęvissimos turbines scintillare prospicies; Religioni vero ampliſſimum campum tuis potiſſimum apertum laboribus ad triumphos, ad gloriam patere spectabis, metam assequi non permittetur. Ac veluti Pharaonis impetum aquis extinctum, ejusque insultantes copias Rubro mari demersas virtutis suæ testes Moyses habuit locupletiſſimos: ita potentiſsimi Turcarum Tyranni exercitus duplici insigni clade afflicti, & ad internecionem pene deleti, Italia, & Germania immani illorum impetu liberatę, lectiſsimæ quamvis Barbarorum vires ad incitas redactæ, Themesia, & Alba Græca, Othomani Imperii claustra erepta, & Austriacę Dominationi adjecta laudum tuarum materiam afferent sempiternam.

Equidem celeberrima ea victoria de prostrato superbo illo Goliath, non minus feliciſsimi Imperatoris nostri armis, quam egregię CLEMENTIS vigilantię est assignanda. Hic enim CAROLUM nostrum Austriacum tuendæ Fidei desiderio inflammatum magis inflammavit, certâque victoriæ spe erexit, ac confirmavit. Hic veluti Moyses pro prœliante populo Dei brachia ad Cœlum tetendit; Hic denique fusis ardentiſsimis ad Deum, ejusque Sanctiſsimam Genitricem precibus tantum triumphum anniversariâ Marianæ Assumptionis die Austriacæ virtuti impetravit; nec Austriaca magnitudo grati animi significatione defuit CLEMENTI, aut ipsi tantam gloriæ accessionem invidit, ad cujus pedes erepta e manibus hostium signa dejecit. Sed & dies mihi, & vox, & verba deficerent, si singula, quæ pro totius Occidentis Pastorali administratione incredibili diligentiâ, ac prudentiâ prœstitit CLEMENS, persequi vellem; eò festinat oratio, ut quam benę tertiâ coronâ, hoc est OEcumenici Pastoris potestate usus sit, raptim, cursimque perstringam.

Episcopatus unus est, ajebat Cyprianus, *cujus à singulis in solidum pars tenetur*. Unus equidem, quem integrum, & solidum quisque Episcopus obtinet, si Ordinis; partem vero ejus si jurisdictionis spectes potestatem, quæ in unoquoque dispertita est juxta Diœceseon septa, ac cancellos. Integrum undequaque Romanus Pontifex obtinet, à quo uno fonte in omnes jurisdictio dimanat: sicuti ab uno capite vis omnis in nervos, artus, ac cętera membra diffunditur. Itaque CLEMENS jurisdictione, veluti brachiis Catholicum Orbem complectebatur, mente, & consiliis saluti studebat omnium Populorum. Cunctas Ecclesias incredibili sapientia, diligentia, alacritate, sanctiſsimis legibus, encyclicis literis, lithurgiis perlustrat, purgat, exornat. Fidem undique telis hostium appetitam, non modo pro virili tuetur; verum etiam pristino reddit nitori; cumque humana jura bello turbante miscerentur, Regnorumque Christianorum facies miserrime deformata esset, non modo nullum Ecclesiæ vulnus inflictum est, sed magnis auctibus res Christiana coaluit. CLE-

S. Cyprian. lib. de Unitat. Eccles. relatus à Grat. in Can. Loquitur I. 14. q. 1.

V. Opus nostrum, cui tit. Supr. Rom. Sedis auctoritas in Ecclesia propugnata lib. 1. c. 4.

MEN-

MENTIS ſedulitate aperta Romanis Præconibus Ruſſia, datâque ibi certa Catholico cultui Sede. CLEMENTIS eximiâ ſapientiâ, epiſtolis etiam amoris plenis excitus, ac veluti à diutino ſomno experrectus Patriarcha Alexandrinus, ejurato fœdiſſimo Schiſmate, ad Catholicæ Veritatis portum ſe ſe recepit. Huic fortaſſe in memoriam CLEMENS reduxit Sanctorum Alexandri, ac magni Athanaſii Prædeceſſorum ſuorum in Romanam Sedem obſervantiam, venerationemque, ac viciſsim Sancti Julii Romani Pontificis in Athanaſium, eique fide conjunctos Epiſcopos ſtudium, opem, temperatamque Pontificia auctoritate benevolentiam. Adjecit ad hęc Græcos toties ad concordiam cum Latina Eccleſia, in Concilio potiſſimum Florentino redactos, atque ab ipſo Alexandrino Patriarcha proxima tempeſtate obedientię fœdus initum cum Clemente VIII., ejuſque Succeſſoribus Romanis Pontificibus, quibus Chriſtus Dominus in univerſam Eccleſiam poteſtatem, atque confirmandi Fratres ſuos curam demandavit.

V. S. Atha. Apol. part. 2. S. Epiphan. hær. 7. Socratem hiſt. & lib. 2. cap. 15.

V. Foreſt. alioſque in Vita Clem. VIII.

Quid dicam de præſtantiſſima illa CLEMENTIS operâ, qua tot inſignia Chriſtianę Religionis monumenta veluti tenebris conſepulta e Syria non ſine ingenti pecuniarum effuſione conquiſita Romam uſque devexit? Conferam ne tantum inveſtigandæ veritatis ardorem cum glorioſis illis Pythagorę, Platonis, Architę Tarentini, & prę ceteris Apollonii, *ſive Magi*, ut vulgus loquitur, *ſive Philoſophi, ut Pythagorici tradunt, qui introivit Perſas, pertranſivit Caucaſum, Albanos, Scythas, Maſſagetas, opulentiſſima Indiæ Regna penetravit, & ad extremum latiſſimo Phiſonamne tranſmiſſo pervenit ad Brachmanos*, ut occultas rerum cauſas, ſcientiaſque perdiſceret. Injuriam plane CLEMENTI facerem, qui tam diffitas regiones non corpore, non propria ſede relicta, non actuoſis pro Romana Eccleſia curis intermiſſis, ſed animi, ac mentis curſu, ac laboribus peragravit: nec ut Phyſicas doctrinas, ſive humanas, ut ſatius dixeris, nugas exquireret; ſed ut Sanctiſſimam Religionem, Sanctorumque ſapientiam illuſtraret, augeret.

S. Hieron. Paulino.

Hęc ex Oriente in Occidentem tranſtulit ille; ex Occidente verò retrogrado veluti curſu tantum ſapientiæ ſuę lumen Orienti prętulit, ut innumeras, implexaſque Catholicæ Religionis quæſtiones enodaret, contentiones extingueret. Augebantur in dies in extremis Orientis partibus, quibus Sinarum imperium continetur, inter duas Cœnobitarum Familias, duo Eccleſiæ propugnacula ob Confuſianum ritum diſsidia: pro Religionis ardore partium ſtudia intendebantur. Altera ne tot vaſtiſsimi imperii populorum incrementis defraudaretur Religio, Confuſio maximo Sinarum Sopho, civilem quemdam, ut dicebant, cultum deferri poſſe putabat; Altera ne gentili fortaſſe labe ex hujuſmodi cultu Religio offuſcaretur pertimeſcens, omnino interdicendum eſſe adlaborabat: gravi exinde contentione ſuborta, eaque inter doctiſsimos Viros gliſcente, boni omnes ingenti metu ciebantur, ne in alterutram partem victoria cum

Fidei

Fidei periculo inclinaret. At nihil invium CLEMENTIS ſapientiæ, nihil arduum prudentiæ fuit. Pandit ſuprema e Sede oracula, litem dirimit, ſimulque victoriam utrique parti decernit: Huic, quia cauſa ſuperior evaſit: Illi, quia obſequentiſsimè paruit. Adjudicata lite triumphat hæc, illa captivans intellectum in obſequium Romanæ Sedis. Atque ita utramque tam egregie de Religione merentem Orbis efferre nunquam deſinet; Hanc ſummis laudibus, illam tribus ampliſsimæ purpuræ præmiis auctam, atque exornatam.

Utinam, & idem pietatis ſenſus viguiſſet iis, quorum centum, & unas Propoſitiones anathemate CLEMENS confixit. Reviviſcebat in illis ſæpius jugulata Baii, Janſenii, Calvini ipſius cauſſa; immo emergere exinde videbatur *fumus putei ſicut fumus fornacis magnæ, & obſcuratus eſt Sol, & aër de fumo putei Abyſſi, & de fumo putei exierunt locuſtæ in terram*. At erumpenti ex Inferis venenato fumo aditum occluſit Angelus ipſe Apocalypſeos, qui *in manu habet clavem putei Abyſſi*; CLEMENS, inquam, tribus objectis Apoſtolicis Conſtitutionibus, quas omnes Orbis Epiſcopi unanimi conſenſione ſuſceperunt, Theologi admirati ſunt, Academiæ divinis ad Cœlum laudibus extulerunt; Eccleſia denique univerſa venerabunda amplexata eſt, Auguſtini illud uſurpans: *Tria de hac re reſcripta venerunt, lis finita eſt, utinam aliquando finiatur & error*.

Apocal. c. 9. v. 3.

S. Aug. ſerm. 2. de verb. Apoſt. in edit. Lovanienſi.

Invictiſsime CLEMENS, jam muneris tui partes ſanctiſſime expleviſti, eumque te geſsiſti, qualem nedum Chriſtiana Veritas, ſed Stoici ipſi, teſte Seneca, Sapientem pronuntiarent, *Invictum nempe laboribus, & contemtorem voluptatis, & victorem omnium terrorum*. Tu ſiquidem voluptates omnes, tu maximę etiam gloriæ illecebras lacrymis manantibus contemſiſti. Tu pro Romana Eccleſia, pro Occidentis Patriarchali cura, pro toto Catholico Orbe nunquam à moleſtiis reſpiraſti. Reliquum erat, ut victor omnium terrorum excederes, & *Spiritu magno*, ut ait Filius Sirach, *videres ultima*; infractus mortis ictum exciperes; nec ad tam funeſtum nuntium concideres animo, ſed potius gratias ageres referenti. Purpuratos, ſanguine conjunctos, familiares in lacrymas effuſos conſtantiſsime ſolareris; cumque in illo mortis, vitęque confinio undique oppreſſa mens eſſet, animum tamen ad memoriam Fidei, ejus emiſſa profeſsione, & ad cęteras Theologicas virtutes reſervares; denique interruptas, ac morientes voces piis Sacerdotum vocibus accomodans Spiritum Deo repoſcenti ſuaviſsime redderes. Ah! ne tantus refricetur dolor, ac luctus; neque enim nobis CLEMENTIS jacturâ dolendum, qui triplici relicto in terris Diademate ęternam, ut ſperamus, juſtitię coronam eſt adeptus in Cœlis; unde Eccleſiam ſuam lętabundus adſpectans, ac benedicens Divinæ Voluntati obſequentiſsimum ſilentium nobis indicit.

Sen. de conſt. Sapien.

Eccleſ. cap. 7.

FINIS.
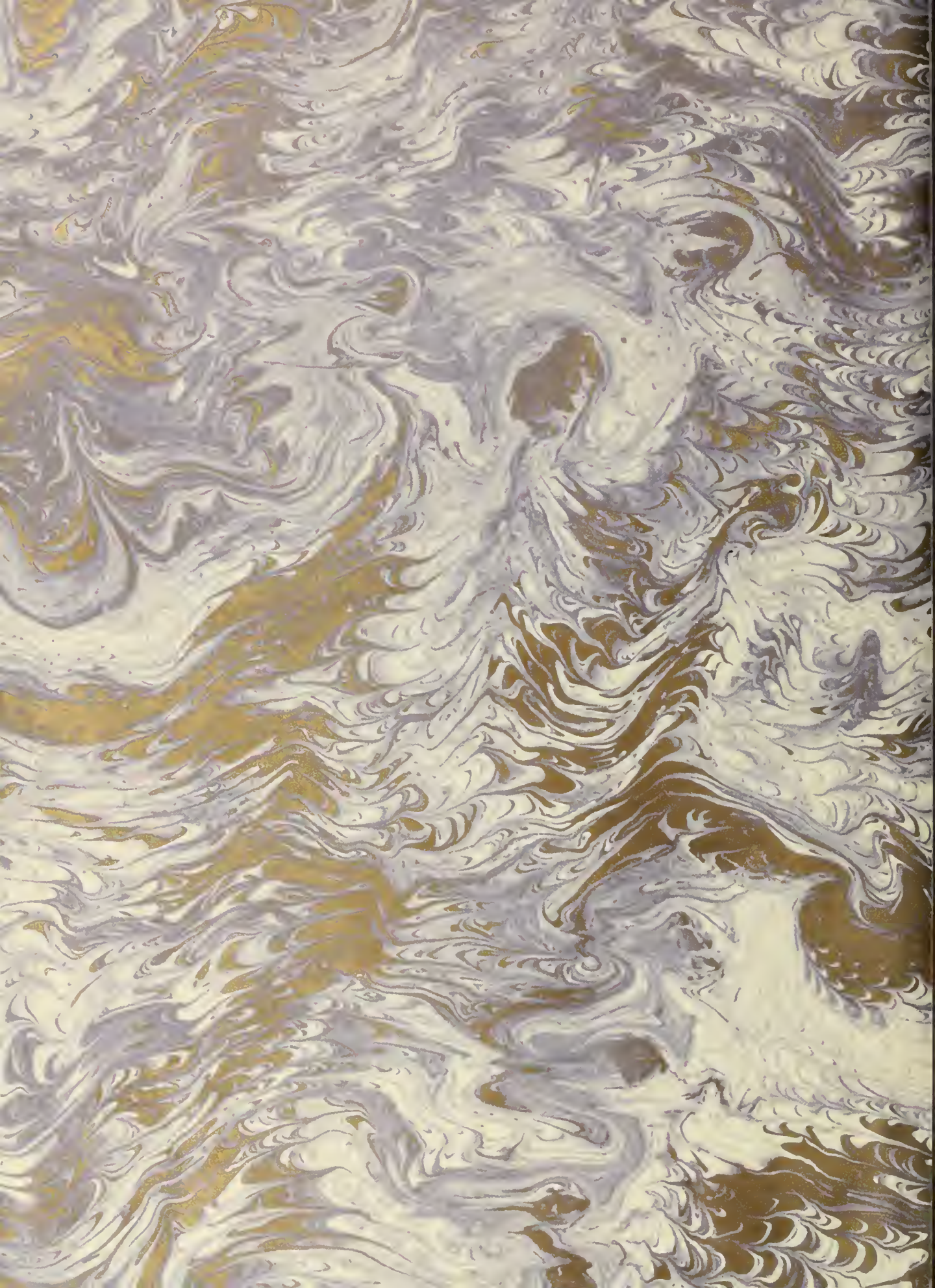
LIBRARY